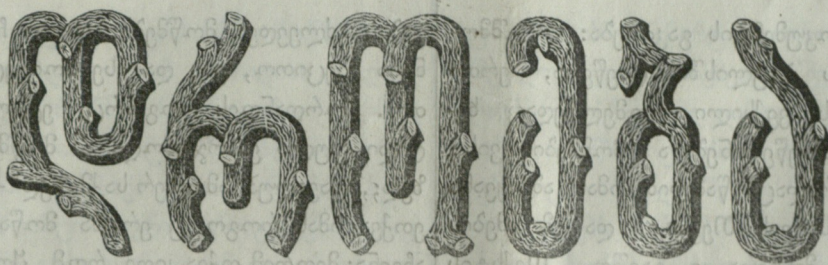


„დროების“ რედაქცია—სასახლის ქუჩაზე, დ. სა-  
რაჯოვის სახლში.

ხელის-მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშივე  
ქუთაისში, ქილაძეების წიგნის მაღაზიაში: გარეშე  
მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ, ред. „ДРОБЪ“

ფასი წლით 9 მ., 11 თვით 8 მ., 50კ. 10 თვით—  
8 მ., 9 თვ.—7 მ., 50კ. 8 თვ.—7 მ., 7 თვ.—6 მ.  
6 თვ.—5 მ., 5 თვ.—4 მ., 50კ., 4 თვ.—4 მ., 3  
თვ.—3 მ., 2 თვ.—2 მ., 1 თვ.—1 მ.

ცალკე ნომერი „დროებისა“ ღირს 5 კაპიკი.



ბამონის უკველ-დე ორშაბათს გარდა.

ფასი განცხადებისა: მეოთხე გვერდზე სტრიქონზე  
8 კ., პირველზე 16 კ. სრული უგანასხელი გვერ-  
დი 25 მანათი; პირველი 50 კ. რედაქციის  
ნებისა ითვლება მათგან დასრულებულად  
ლობაზედ.

თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გააწარმებს და მისთვის  
ღირს დასაბუჯად გამოცხადება წერილებს. დაუბუჯად წერი-  
ლებს რედაქცია ვერ დაუბუჯებს აკტორს.

Объявления изъ Россiи, Царства Польскаго и изъ  
границы принимаются только въ цент. конторѣ объявл.  
Л. Метцль., Москва, Петровка, № 6.

# „დროების“ ფასი ივნისის პირველიდან წლის დამლევამდე 6 მანათი; სოფლის მასწავლებელთა- თვის 4 მანათი და 50 კაპ.

ჟინც ხვედრ ფულს არ შეპოიტანს, ივნისის ჰიბრედიდამ ცა-  
სეთი აღარ ვაგვსაყნებ.

## შინაური ქრონიკა

ბასულს ორ შაბათს „წე-  
რა-კითხვის საზოგადოების“ კრება  
ძლივს შესდგა და ისიც იმის მოწყა-  
ლებით, რომ სხდომა მეორედ იყო  
დანიშნული. სულ ოც-და-თოთხმეტ  
კაცამდის მოგროვდა პრებამ ერთ  
ხმად სთხოვა უწინდელს თავს-მჯდო-  
მარეს მომავალს სამს წელიწადსაც  
იგივე დარჩენილიყო, მაგრამ თავადმა  
ივანე მუხრან-ბატონმა უარი განაცხა-  
და, თუმცა მეო სთქვა მუხრან-ბატონ-  
მა, ამ საზოგადოებას ზრუნვას და  
შესაძლებელს შემწობას ისეც არმოა-  
კლებო. ეს სიტყვები საზოგადოებამ  
ხანგრძლივის ტაშის კერით მიიღო. თა-  
ვადმა ივანემ თავს-მჯდომარედ ილია  
ჭავჭავაძე დასახელა და ამანაც რამ-  
დენჯერმე უარის თქმის შემდეგ, სა-  
ზოგადოების გულმხურვალე თხოვნას

ველარ გაუძლო და მიიღო თავს-მჯდო-  
მარის არა მცირე ტვირთი. მმართვე-  
ლობის წევრებად ამორჩეულ იქმნენ:  
მკ. ბაბაშვილისა, აკაკი წერეთელი,  
ნ. ბ. ლომბერიძე, ბ. ლ. მართ-  
ველიშვილი, ი. ს. ბოგებაშვილი,  
ნ. ზ. მხეტიანი, მას. შიფიანი, ბ.  
იოსელიანი, ა. მირიანაშვილი, ა.  
შურცელაძე, ა. ჩოლაყაშვილი და  
ა. შყონია. ამათ ძანდიდატებად: ბ.  
წერეთელი, მ. რცხილაძე და რ. ჯა-  
ჯანაშვილი.

ჩვენს გაზეთში იყო დაბეჭდი-  
ლი ტელეგრამა, რომელიც თ. ივანე  
მუხრან-ბატონს მოუვიდა მუთათის  
თავად-აზნაურობის წინამძღოლთაგან  
მისის ამორჩევის გამო თბილისის გუ-  
ბერნიის თავად-აზნაურობის მარშალდ.  
პი, პასუხი თ. ივანე მუხრან-ბატონი-  
სა:

„მუთათის. თავად-აზნაურობის სა-

გუბერნიო და სამაზრო წინამძღოლებს.  
ბულ-წრფელს მადლობას გიცხადებთ  
თქვენ, როგორც წარმომადგენლებს  
მუთათისის თავად-აზნაურობისას. ჩემის  
ამორჩევის გამო თქვენის პირით გარდ-  
მოცემულმა იმედებმა ისეთი ძალა  
მომცეს, რომ მე ვინმარ ყოველს  
ლონის-ძიებას ქართველი თავად-აზნა-  
ურობის სამსახურისათვის და ბედნიე-  
რი ვიქნები, თუ მტკიცე კავშირს და-  
ვამყარებთ ჩიონის მხრის საქართვე-  
ლოს თავად-აზნაურობის მეორე ნა-  
წილთანაც საფუცველზედ ერთგულე-  
ბისა ხემწიფე იმპერატორისადმი, რომელიც  
განუწყვეტლად ზრუნავს მთე-  
ლის თავად-აზნაურობის სიკეთისათვის  
და რაიც გამოცხადებულ იქნა მისის  
უდადებულად რესკრიპტში, აპრი-  
ლის 23.“

მუთათისიდან გვწერენ შემდეგს:  
„მუთათისის ფოსტის სტანცია ვალდებ-  
ულია, რომ თანამდებობის პირებს  
საპირიოების დროს აძლიოს ცხენები  
პირველი სოფლის კანცელიარიადმე,  
მაგრამ ყოველად-ცნობილს ბ. მებუჯეს,  
რომელსაც ეს სტანცია აბარია, ისეთი  
განკარგულება მოუხდენია, რომ ხში-  
რად კერძო ცხენების დაქირავებას ამ-  
ჯობინებენ იმის სტანციაში მისვლასა  
და უსიამოვნობის მიღებას. ამას წი-  
ნად, ორი დღე დამაყენეს, რომ ცხე-

ნები არ მომცეს და როცა მე თითონ  
წაველ სტანციაში, აღმოჩნდა, რომ  
არც ერთი ტროიკა არ გასულიყო და  
მე კი უარს მეუბნებოდენ. არ ვიცი, თუ  
რისთვის ჩადის ამას გამორჩენილი მე-  
ბუჯე. იგი კერძო დილიქანსს ამუშა-  
ვებს მუთათისისა და ხონის შუა და  
იქნება ამ გარემოებასთან ჰქონდეს  
რაიმე კავშირი მის გაჯიუტებას?“

## სამართალი

ანტონ ყორღანაძის, სკიმონაძის,  
ტყე-მიკორტისაიანის ქალების და სხვ  
საქმე.

(გაგრძელება \*)

მასის 20-დან დაიწყო მოწმების  
გამოკითხვა, ჯერ დღევანდლამდე არ  
გაუთავებიათ და ვერც მალე გაათავე-  
ბენ, რადგანაც მოწმები ბევრნიც არიან  
და ძალიან დიდხანსაც უნდებიან თითო  
მოწმის გამოკითხვას; ზოგს მოწამეს  
მთელს დღეს უნდებიან. დაწერილ-  
ბით მოწმების ჩვენებათა აწერა ძა-  
ლიან ბევრს დროსა და ადგილსაც  
მოინდომებდა და მკითხველსაც თავს  
მოაბეზრებდა; ამისათვის, ჩვენის აზ-  
რით, სჯობია, მოკლედ გავიცნოთ

\* იხილე „დროება“ № 109.

## ვიკტორ ჰიუგო

შაბაჰ კაცი, შაბაჰ სიტყვა,  
შაბაჰ საქმე მისგან ქმნული.  
შოთა რუსთაველი.

შეკვლია, დიდებულ პოეტის სი-  
კვდილს თქვენც შეიტყობდით ტელე-  
გრაფით; მისი დასაფლავების ამბავსაც  
მალე შეიტყობთ. მე საჭიროდ დავი-  
ნახე, სანამ ვიკტორ ჰიუგოს დასაფ-  
ლავებას დაწერილებით ამოიკითხავდა  
ქართველი საზოგადოება ვაზ. „დროე-  
ბაში“, მოკლედ მაინც გავიხსენო ამ „კა-  
ცად-კაცის“ ცხოვრება.

ვიკტორ ჰიუგო მარტო დიდი პოე-  
ტიკი არ არის, ამ საუკუნის უდიდესი  
პოეტი, — იგი აგრეთვე შესანიშნა-  
ვი იმითი არის, რომ უგალობს უფ-  
ლებას, მოციქულობს კაცობრიობას.  
მისი მნიშვნელობა იმ საუკუნისთვის,  
რომელიც თითქმის მან შექმნა თავის  
„ზეგარდამო ნიჭით“ ყველამ იცის,  
ყველასთვის საყურადღებოა, ეროვნე-  
ბის გაუჩინებლად, რადგანაც მისგან  
შექმნილი საუკუნე მარტო საფრან-  
გეთს არა რგებია.

ვიკტორ ჰიუგო დაიბადა ბენანსონში  
თებერვლის 26-ს, 1802 წ. მამა მისი  
სიგისბერტი, ვიკტორ-მარის დაბადე-

ბის დროს, კომენდანტად მსახურობ-  
და რესპუბლიკის ჯარში; დედა-კი  
ნანტელი არმატორის ქალი იყო; ეძახ-  
დნენ სოფი ტრებიუმეს, რომლის მა-  
მის პაპა უბრალო ნანხელი დურგალი  
ყოფილა.

Victor Hugo raconté par un  
le-moin de sa vie-ში (მისი ცხოვრე-  
ბის მოწამესგან ნაამბობ ვიკტორ ჰი-  
უგოში), რომელიც მისი ცოლისაგან  
არის დაწერილი, ვპოვებთ ზოგიერთ  
საინტერესო წერილმან ცნობებს პოე-  
ტის დაბადების თაობაზე:

„ვიკტორინას ელოდნენ, ვიკტორი  
კი დაიბადა. მაგრამ, ნახეს თუ არა,  
თქვენს, — თითქო ამ ბავშვს უგრძენია,  
რომ მას არ მოელოდნენ; მისი ძმე-  
ბის შეგნეირი სახისა არაფერი ჰქონია;  
ისე პატარა იყო, ისე ნაზი და ისე გა-  
მხდარი, რომ ბებებამ გამოაცხადა — არ  
იცოცხლებსო.“

„ბევრჯერ გამოვინია, რომ იმის დე-  
და ყველას უამბობდა ხოლმე იმის  
გახენას. ჩემი შვილი. დანაზე უგრძესი  
არ იყოო. მაახილეს თუ არა, სავარ-  
ძელში ჩადევს, სადაც იმისთანა თორ-  
მეტი დაეტეოდაო. ძმებს დაუძახეს, რომ  
ეჩვენებინათ მათთვის იგი. ისე მკლვე  
იყო, ისე ნაკლებ ჰგავდა კაცის არსე-  
ბას, რომ დიდმა მეგნმა, რომელიც  
მხოლოდ თვრამეტის თვისა იყო და

რომელიც ძლივს ლაპარაკობდა, რა  
წამს ნახა, დაიყვირა: „უჰ, რა პატა-  
რა ბაღლიაო!“

დიდი პოეტი, რომელსაც გლოვს  
არა თუ საფრანგეთი, არამედ მთელი  
მწერლობით დაინტერესებულნი ქვეყანა,  
როგორც ვხედავთ, საკმაოდ უჩინარი  
ოჯახის შვილი ყოფილა; მაგრამ ეს  
ოჯახი მალე გაჩინებულბეულა. პაპი-  
ტანი ჰიუგო გაგენერალდა; ნაპოლე-  
ონ პირველისაგან გრაფობის ხარისხი  
მიიღო, და მსანაიაში იქმნა გავზა-  
ნილი სამი პროვინციის მმართველად.  
ახლა, დაბალი ხელოსნის სახელი,  
მისი შვილის-შვილის საქმით უხრწნე-  
ლი გახდა და გადავა მთელ შთამო-  
მავლობაზე, რომელსაც ვააკვირებებს  
მისი დიდებული დეაწლი.

ვიკტორ ჰიუგოს ცხოვრება ისე  
ხნიანი და სახელოვანი იყო და მისი  
საქმე ისე ვრცელი, რომ ამ ბიოგრა-  
ფიულ ცნობაში მხოლოდ უმთავრე-  
სი ფაქტების მოხსენება შეიძლება,  
მეტი არა.

ვიკტორ ჰიუგომ პირველი წლები  
ტანჯვით გაატარა, რადგან მისი  
მშობლები მოუსვენარ სამხედრო კა-  
რიერას მისდევდნენ. ის გაიზარდა  
იმ დროს, როცა მისი მამის დასნი  
მღელვარე ომების ალიაქოთში ცხა-  
რე მონაწილეობას იღებდნენ.

1807 წელს კომენდანტის სიგის-  
ბერტი ჰიუგოს დასი უნდა წასულიყო  
იტალიაში საომრად გამორჩენილი ყა-  
ჩლის შრადიაეოლოს ლაშქართან.  
ვიკტორ-მარის დედა-კი თავის ახალ-  
გაზდა ოჯახითურთ მოვიდა პარიჟში  
საცხოვრებლად. ვიკტორ-მარის პირ-  
ველი აღზრდა მიანდევს მონ-ბლანის  
ქუჩის მასწავლებელს, რომელმაც ას-  
წავლა წერა-კითხვა. მერე-კი ერთ  
შეიანტინის ქუჩის პატარა პანსიონში  
ებარა. პირველად პარიჟში მხოლოდ  
ოთხი წელი დაჰყო.

1811 წ. ოჯახის უფროსი, რო-  
მელსაც იტალიაში გენერლის ეპო-  
ლეტი ეწოვა, დანიშნულ იქმნა მს-  
პანიაში სამსახურისათვის ერთ სამძი-  
მო თანამდებობაზე. სოლი და შვი-  
ლები უნდა გაჰყოლოდნენ ამ ოფიც-  
რებს.

ომებისგან აოხრებულ ქვეყანაში  
მოგზაურობა უშიშრად ვერ გამოუფ-  
ლიათ; დედა მადრიდში ჩავიდა ახალ-  
გაზდა ოჯახითურთ. რომელიც შემ-  
დეგ წელშივე გამობრუნდა პარიჟისა-  
კენ. ვიკტორ ჰიუგო შევიდა შეიანტი-  
ნოს მიყრუებულ ქუჩის პანსიონში,  
სადაც ცოტა რამდენსამე ხანს წინ  
დაეყო.

ვიკტორ ჰიუგო თვითონვე მო-  
გვითხრობს იმ დროის ამბავს, როცა



მოწმების ჩვენებანი. — აკულისელმა მოწმებმა აჩვენეს საზოგადოდ, რომ ხელი, რომლითაც მოწერილია ყალბი დოკუმენტები, მართალია ჩვენს ხელსა ჰგავსო, მაგრამ ჩვენ კი არ მოგვიწერიაო. მაგისთანა ქალღმერთად რომ ხელი მოგვეწერა, თავის დღეშიც არ დაგვაფიქვდებოდაო; საზოგადოდ ეს მოწმები ამტკიცებდნენ, რომ ძრისტეფორე ტერ-შიკორტიჩიანცს ბარათები არი ვადაუტყარა ტერ-შმოვანოვისათვის — როგორც ტერ-შმოვანოვი წინედ ამტკიცებდა და არც გადასცემდა. ტერ-შმოვანოვს ყველანი ვიცნობთ უსინილისო, „მურტალ-კაცადო“, ის არა-ერთხელ გარეულა ამისთანავე საქმეებში, ძრისტეფორემაც იცოდა ესენი და არასოდეს არ ჩაუგდებდა ხელში მაგისთანა დოკუმენტს ტერ-შმოვანოვსაო, რომ იგი თავის დღეში არც კი ყოფილა ტერ-შიკორტიჩიანცების სახლშიო, და რაღა სიკვდილის დროს მოაგონდა იგი ძრისტეფორეს, დაიბარა და მაგისთანა მძიმე საქმე მიანდოო. ტერ-შიკორტიჩიანცების მამამ, 90 წლის ბერი-კაცმა გამოაცხადა, რომ ვე დოკუმენტები ნამდვილად ყალბი არისო, ძრისტეფორეს მართლა დიდი ფული ემართა თავისის ძმის მარტიროზისა, რომელმაც ჩემი ბძანებით დიდი ვალეები გადაიხადა თავისი ძმის მაგიერადო. მართის სიტყვით ყველანი იმას ამტკიცებენ, რომ დოკუმენტები ნამდვილად ყალბებია და იმათი შემდგენელიც ტერ-შმოვანოვი უნდა იყოსო. მართმა მოწამემ ისიც კი აჩვენა, როგორ მოახერხა ტერ-შმოვანოვმა ერთი

თი დოკუმენტის გაკეთება: ტერ-შმოვანოვს აკულისში დაეწერა, ერთი თუმნის ვექსილი, რომელზედაც ხელი მოეწერინებინა მოწმებისთვის; მერე რაღაცა წამლით იმას ამეყვანა ამ ვექსილის თექსტი და მოწმების ხელის მოწერა კი გაეშო. თექსტის მაგიერად ის ცნობილი ბარათი 85,000 მან. მიღებაზედ გაეკეთებინა.

მოწმების ჩვენებიდან აღმოჩნდა, აგრეთვე, რომ რაკი ამ საქმეს ფეხი გამოუყვია, შორლანოვს და მის ამხანაგებს მთელი თავისი შეძლება, გავლენა და ცოდნა მოეხმარებიათ მოწმების შესასყიდად და თავიანთ მხარეზედ გადასაბირად, რადგანაც ეხლა მოწმებზედ მივარდა მათი ბედი. შორლანოვს დაეკირავებინა, როგორც ერთმა მოწამემ სთქვა „მთელი ხროვა აგენტებისა“. მართმა მოწამემ პირ-და-პირა სთქვა, რომ „შორლანოვის სამსახურში“ ვიყავიო. აგენტები ყოველნაირს საშუალებას ხმარობდნენ მოწმების შესასყიდად: ზოგს ფულით, ზოგს შეშინებით, ერთის სიტყვით რითაც კი მოახერხებდნენ გადმოჰყვანდათ თავიანთ პატრონების მხარეზედ. ზოგიერთს პირ-და-პირ ფულით იკირავებდნენ, მიყვდათ გამომძიებელთან და იქ რაც უნდოდათ იმას ათქმევინებდნენ ხოლმე; ერთს მოწამეს ეთქო: „რთ არა ვიცი-რა, რა უნდა ესთქვაო“; „რა საჭიროა ცოდნა, ჩვენ ვერ გასწავლით-ო?“ — ეპასუხნათ მისთვის და წაეყვანათ პირ-და-პირ გამომძიებელთან. ხან-და-ხან შორლანოვი მოწმებს გზავნიდა თავის ადვოკატებთან და ესენი ღარი-

გებას აძლევდნენ მოწმებს: ესეთი ჩვენება მიეცითო, ესე და ესე მოიქცითო. შორლანოვს როგორც ეტყობა დიდი ფული ეხარჯებოდა ამ მოწმებზედ; „დავილუჯე ამ ოხერ საქმეზედ“ — ეთქვა იმას როგორც ერთმა მოწამემ აჩვენა; მეორემ თქვა კიდე, რომ „შორლანოვი მოიღალა ფულების ძლევი-თაო“. შორლანოვს ცოტათი რომ დევგვიანებინა ფული ან სხვანაირად გულ-გრილობა გამოეჩინა, მოწმები მაშინვე მარტიროზ მიკირტიჩიანცის მხარეზედ გადადიოდნენ, აძლევდნენ იმის სასარგებლოდ ჩვენებათა, და თუ ეს ან ფულს. დაჰზოგავდა და ბუჩხასავით არ დააყრიდა მათ, მაშინ კიდე ისევე შორლანოვის მხარეზედ გადადიოდნენ. მარტიროზმა თითონ კი აჩვენა, რომ მე ფული არ მიძლევია შორლანოვივითა, მაგრამ ზოგიერთმა მოწმებმა თქვეს, ესეც ფულს გვბირდებოდაო, თუ იმის სასარგებლოდ ვიტყვოდითო „ოლონდ შორლანოვი კი ხელში ჩამიდგეთო და 5,000 მან. მოგცემთო“. მოწამემ ტატოსიანცმა აჩვენა, რომ მე დამიკირავა მარტიროზ ტერშიკორტიჩიანცმა და ჩვენ საქმე ასე გავინაწილეთო: მარტიროზს უნდა ემოქმედნა აკულისელ მოწმებზედ და მე ქალაქელ მოწმებზედაო. მართის სიტყვით, როგორცა ჩანს არც ერთს მხარეს არ დაუზოგავს ფული მოწმების შესასყიდად. თუმცა კი მარტიროზს ისე გულ-უხვად არ უხარჯავს, როგორც შორლანოვს; თითონ ხსენებული მოწამე ტატოსიანცისათვის მას არ მიეცა ფული, რის გამო ვა-

ჯავრებულს მოწმეს კიდევ ეცემა მარტიროზისათვის. მხლანაქციანტელს აჯარუნდა იყოს თქვენი უხეშობა, რომ ზოგი მოწამეთაგანი ეხლანდელ ჩვენებაში სხვას ამბობს არღვევს თავის წინანდელ ჩვენებაში ნათქმისო. „რად იქცევით ვერე, აღრე სულ სხვა ილაპარაკეთ, ეხლა სულ სხვას ამბობთ,“ — ჰკითხეს მოწამეს ტატოსიანცს. — „მაშინ ფული მიკირდა და ტყუილები ვილაპარაკე, ეხლა-კი აღარ მიკირს და მართალს ვლაპარაკობ, უპასუხათ თამადამ და ღიმილით მოწამემ. ზოგს მოწამეს არ უკადრია ფულის აღება, მაგრამ მაინც ხათრითა და პირ-ფერობით ტყუილი ჩვენება წინად მიუციათ და ეხლა-კი ფიცქვემ, ჯერისა და სახარების წინ მართალს ჩვენებას აძლევენ.“

მოწმებში ყველას ყურადღება მიაქცია ხსენებულმა ტატოსიანცმა. იგი ყოფილა 1880 წელს მასწავლებლოდ ქ. მრევანში. ამას შაჰხვედრია ტერ-შმოვანოვი, რომელსაც ერჩია მისთვის, თავი დაანებე მასწავლებლობას და მე გამოამყე თბილისშიო. ტატოსიანცსაც მიელო ეს რჩევა და გამოჰყოლოდა ტერ-შმოვანოვს ძალაქში. აქ რაკი ჩამოსულიყვნენ მათ გვეგათ, რომ დოკუმენტების სიყალბე ამოუჩინათ და საქმე ცუდად არისო. ტერ-შმოვანოვს დაენიშნა ტატოსიანცისათვის თვეში ხუთი თუმანი და გავგზავნა აკულისში: ჩვენ საქმეებს ყური უგდე და მოწმებზედ იმოქმედეო. ტატოსიანცი წასულიყო აკულისში. მაგრამ რაკი ტერ-შმოვა-

მისი სახლობა მსპანიაში სცხოვრებდა:

„მე ვიყავ მადრიდში ჰოზეფის დროს. ეს ისეთი დრო იყო, როდესაც მღვდლები 1811 წლის კუდიან ვარსკვლავზე უჩვენებდნენ ესპანიელ გლეხებს, რომელთაც საქმე კარვად ესმოდათ, როგორც შერდინანდ VII-ის მფარველ წმინდა ლეთის-მშობელს, ჩემი ორი ძმა და მე ვებარეთ კეთილშობილთ სემინარიაში, სან-ისიდროს კოლეგიაში. მოძღვრებდად გეყავდა ორი იეზუიტი: ერთი გულ-ჩვილი და მეორე გულ-ფიცხი, დონ მანელი და დონ ბაზილიო. მრთ დღეს ჩვენმა იეზუიტებმა, უთუოდ ბრძანებით, გაგვიყვანეს აივანზე, რომ გვენახა მომავალი ოთხი ფრანკუზების დასი, რომელნიც მადრიდში შემოდოდნენ. ამ დასებს გაეწიათ იტალიისა და გერმანიის ომები და ბრუნდებოდნენ პორტუგალიით. მუჩას მოფენილი ბრბო მწუხარედ შეჰყურებდა იმ კაცებს, რომელთაც მოჰქონდათ ფრანკუზების სული... იმ დროს, როცა ისინი უვლიდნენ ჩვენს აივანს, ღონ მანუელი გადიდრიკა ღონ ბაზილიოს ყურისკენ და უთხრა: „აი, მოლტერი მოდისო“...“

ღიღს ხანს არ გაუვლია მას აქეთ, მიაბარეს იგი ერთ სკოლაში, რომელიც ძორდიეს გაენსნა. ამ სკოლაში მიკტორ ჰიუგოს ნიქმა საჩქაროდ თავი იჩინა. სამეტიდამ ჩვიდმეტ წლამდე მან დასწერა სხვა-და-სხვა გვარი ნაწყვეტები, ბევრი თხზულების მასა-

ლა, სახელდობრ ერთი ტრაგედია Irtaméne (ირტამენი), რომლის ზოგიერთ ალაგებს ვაოვებთ Litterature et philosophie mêlées-ში (ლიტერატურისა და ფილოსოფიის ნარევი) და ერთი დრამა Inés de Castro (ინეს დე კასტრო). თუთხმეტის წლისა იყო, როდესაც აკადემიას გაუგზავნა ერთი წერილი, სახელად: Les avantages de l'étude (სწავლის სარგებლობა), მაგრამ კომიტეტმა არ დააჯილდოვა, რადგან სხვისა ეგონა.

ჰიუგო მსწრაფლად გაუსხლტა ხელიდამ ყმაწვილობის ასაკს და გახდა ნოვატორი და დიდი გენიოსი. 1818—1822 წლამდე გამოვიდა მისი Odes et ballades (ოდები და ბალადები), რომელმაც შესძინა „დიდი“ ყმაწვილის სახელი შატობრიანის მხრით. მრთ ვახეთ Conservateur littéraire-ში (მწერლობის კონსერვატორში), რომელიც დააარსა თავის ძმებთან ერთად, მან გამოაქვეყნა რამდენიმე კრიტიკული ეტუდები, სახელდობრ, ერთი წერილი ჯერედ უცნობი ლამარტინის Meditations poétiques (პოეტური ფიქრების) თაობაზე.

ადვილი გასაგებია რომ ამისთანა გემოვნებასთან, სამხედრო კარიერა, რომლისათვისაც ნიშნავდა მამა მისი, სრულებით არ ემარჯებოდა ახალგაზდა მწერალს, თუმცა შესანიშნავად ეწყობოდა პირველად მათემატიკას. იმპერიის დამხობით დამხობილმა

ოჯახმა დაუბრკოლა მას სწავლის გაგრძელება პოლიტეხნიკურ სკოლაში.

მისი ძლიერი მფარველი მწერლები შიშმა შეიპყრო, რადგან ჰხვდადნენ, რომ ახალ-გზას ადგებოდა და დავედრებულს კი სტოვებდა. „რა სამწუხაროა, ილუბებო, ნაღვლიანად ამბობდა ერთი მათგანი, შრანსუა ლე ნეე-შატო; ამდენს გვბირდებოდა! პირველად რომ შრომობდა, იმდენი თავის დღეში არ უშრომიაო“.

მართლა Statue de Henri IV-ის (ჰანრი IV-ის ძეგლის) Jeunes filles de Verdun (ვერდენის ახალ-გაზდა ქალების) Louis XVII (ლუი XVII-ის), Moise sur le Nil (მოსე ნილოსზედ) ოდებს და თვითონ Odes et ballades (ოდების და ბალადების) ერთ ნაწილს კიდევ აქეთ ის წმინდა სახე, რომელიც საც შეუტყდნია ამდენი კლასიკოსები. მაგრამ მისი ნაწარმოებნი მაინც გვიჩვენებენ ღირიზმისადმი ერთობ გემოთქმულ მოსწრაფებას; იგინი შეადგენენ აგრეთვე ბრძოლას გამოუცდელი მელექსის შიშ-მორეულ ცდისა და ძლიერის მწერლის მომავალ გამბედაობის შორის. Statue de Henri IV-ის (ჰანრი IV-ის ძეგლს) ოლა მიკტორ ჰიუგომ შეადგინა ღამით 5-6 თებერვალს, 1819 წელს, თავის ხნეულ დედის ბალიშთან; დედის მომეღელი თვითონვე იყო. სიუეტტი კონკურსად დაედვა შლორის ვარჯისობის აკადემიას, რომელმაც ავტორს

ერთი ლუიდორი გადუწვიტა. ნაწყვეტი, სახელად Moise sur le Nil (მოსე ნილოსზედ), რომელიც მას მოჰყვა, ახალ-გაზდა პოეტს უღირდა „შლორის ვარჯისობის უფროსის“ ხარისხად. ამის გამო ტულუზის აკადემიის ღირეკტორი სწერდა:

„თქვენი ჩვიდმეტი წელიწადი თითქმის ურწმუნოებსაც აკვირებს. ჩვენთვის თქვენა ხართ იმისთანა გამოცანა, რომლის საიდუმლო მუზებს უპყრიათ ხელთ“.

ჰველა იმ ქების მოხსენება შეუძლებელია აქ, მას რომ უძღვნეს პირველი ლექსებისთვის; როდესაც კეთილსწავლათა საზოგადოებაში აპირებდა თავის ოდის ლუი XVII-ზედ წაკითხვას, აუღვებოკსმა როკემ, რომელიც თავს-მჯდომარეობდა, სთქვა თავისსიტყვის შემდეგ: „თქვენ მოისმენთ ამ წამშივე ამ ახალ-გაზდა ღირიკოსს, რომლის პირველი სიმები გამოსცემენ ბედნიერ კანდიდებს და რომელმაც დახატა ქვეყნის უმესანიშნავეს ტირანთაგანის დამარცხება იმდენადვე ღრმა, იმდენადვე მზარავი სიტყვებით, როგორც იყო თვითონ კატასტროფა“. Muse française-მა (საფრანგეთის მუზამ) პოეზიით აღბეჭდა მისი პირველი ნაწერი. შემოხსენებულ Conservateur litteraire-ში (მწერლობის კონსერვატორში) მან დაბეჭდა კრიტიკულნი ცდანი, რომელთაგან ზოგიერთი მალტერ სკოტის, ბაირონის და სხვების



ნოეს გროში ფული ვერ გავგზავნა, იგიც ისევ წამოსულიყო ობილი-ში და მიპარდნოდა ტერ-შმოვანოვს, რატომ ფულს არ მიგზავნიდით. მაგრამ ტერ-შმოვანოვი მეორე დღესვე დაეტყუა და დატყუებული მდგომარეობაში ჩავარდნილიყო; „რა უნდა მექნათ; მე წაველი ჯერ მიკირტიხანთან მოველაპარაკე იმას: მარტიროზმა მითხრა, რომ ხუთას თუმანს მოკცემ, ოღონდ ჩემკენ ილაპარაკო და შორლანოვი ჩამიგდე ხელშიო; მე აქედან შორლანოვთან მივედი და გამოუცხადე, რომ თუ იმოდენადვე ფულს მომცემს, მაშინ მარტიროზისაკენ აღარ გადავალ-თქო. მაგრამ შორლანოვი გამომაგლო და მეც გაჯავრებული წაველი მარტიროვთან; ამან წამიყვანა გამომეძიებლთან; გამომეძიებელმა კიდევ ცხეში მინას ტერ-შმოვანოვთან. მინასს მე აუწერე ჩენი გაკორებული მდგომარეობა, უთხარი, რომ შორლანოვი ფულს აღარ გვაძლევს-თქო, და მოდი მარტიროზისაკენ გადავიდეთ; ეს უფრო ბევრს ფულს მოგვცემს-თქო; მინასამაც გამიგონა და ყველაფერი გულ-წრფელად აღვაჩაო. მინასს ამის შემდეგ თავდებობით გამოუშვეს ციხიდან ის ისევ შორლანოვს მიუდგო და მეც რაკი მარტიროზმა ფული არ მომცა, ისევ იმათკენ გადავედი, და სულ სხვანაირი ჩენება მივეცი გამომეძიებელს სტაალსო. ტერ-შმოვანოვის მეცადინეობით შორლანოვი დამინიშნა თვეში ხუთი თუმანი ჯამაგირი და მეც დაუწყე მოწმების

შესყიდვა.—ტატოსიანი მოწმებს არ-წმუნებდა, რომ სინილისი ეხლან-დელ დროში გროშად არა ღირსო, სინილისიანი კაცი შიმშილით მოკვ-დებოდა და სხვა ერთი მოწამე ხეი-ტურიანი მთვრალი მოკვებით წაე-ყვანა გამომძიებელთან და იქ თითონ რაც უნდა ის ეთქმევინებინა და ხელი მოეწერინებინა. მართს სიტყ-ყვით ტატოსიანი ფულის გულისა-თვის ყველაფერს შეიძლებს; ეს ისეთი მოწამეა, რომლის ჩვენებას არავითარ მნიშვნელობა და ფასი არ უნდა ჰქონდეს, როგორცა თქვა ერთმა ნაფიცმა ვეკილმა.

როგორც ზევითაა ესთქვით მოწ-მების გამოკითხვა ჯერ არ ვათავე-ბულა.

(შემდეგი იქნება).

**უკახეთი**

**ინგლისი.** მამოჩენილმა ვენგრიელ პროფემორმა მამბერიმ ამ უკანასკნელ დროს კარგა ხანი დაჰყო ინგლისში. მხლა ეს ცნობილი მსწავლელი და ბრუნებულა თვის ქვეყანაში და ერთის გაზეთის თანამშრომელისათვის გადაუცია შინაარსი თვისის თათბი-რისა ზღადატონთან. პირველს მი-ნისტრს ეკითხოს ვითამც რუსეთისა და ყოველის რუსულის მოწინააღმდე-გე მსწავლელისათვის—როგორ მოიქ-ცეოდა იგი მის (ზღადატონის) აღ-გილას რომ ყოფილიყო და როდღე-

საც მამბერის განემარტა თვისი აზრი საშუალო-აზიის საქმეთა შესახებ, ზღადატონის რუსეთად დასთანხმებოდა ამ აზრს მსწავლელისას. მამბერიმ დაუმტკიცაო ინგლისში ბევრს სახელ-მწიფო კაცებს, რომ ინგლისისა და რუსეთის შორის ბრძოლას საშუალო-აზიის გამო ჯერ კიდევ წინ უნდა მოველოდეთო... მთელს ინგლისსა ჰსურს ომი და ორი წლის შემ-დეგ იგი იმდენად მოემზადება, რომ ხელ-ახლად შეუძლიან აღძრას დავა პელანის საქმეებზე. რუსეთით, —უთ-ქვამს მამბერის,—დღესაც აუარებელს ჯარს აგზავნის საშუალო აზიაში. ინგლისს რომ მოცალდება ჰქონიყო, რომ სხვა რამ დარდი არ აწუხებდეს მას, პელანის საქმენი დღემდის მისს სასარგებლოდ იქმნებოდენ გადაწყვე-ტილნი. ინგლისში და ინდოეთში სამხედრო მზადება კვლავაც გაცხარე-ბით მიდისო. რკინის გზის გაყვანას ეშურებინან პელანის საზღვრებისა და შანდაარისაკენ.

**საზრანბაში.** კოლონიალური პო-ლიტიკა საზოგადოდ ვერ მიუღისთ კარგად მეროპის ციველიზატორებს. ამ პოლიტიკამ ლამის წაჩხუბოს ზერამა-ნია, ინგლისი და სხვა დიდი სახელმ-წიფენიც ერთმანეთ შორის. მაგრამ გარდა ამისა, რომ თვით ციველიზატო-რებს მოსდით ერთმანეთში უთანხმობა ის ქვეყნებიც, რომელნიც ამათა ჰსურთ ციველიზაციის სხვით მოჰფინონ ხშირად წინააღმდეგობას უწევენ, ვერ იზნობენ მათს წყალობას.—ასეთი

ამბავი ხდება ამ ჟამად ცენტრალურს აფრიკაში.—პარიჟის გეოგრაფიულად საზოგადოება ერთობ მსწავლელს შემ-დეგმა ცნობამ: მაჰმადიანი მსტორებ-ნი ცენტრალურ აფრიკისა წაჰქეზდენ სუდანის ცრუ-წინასწარმეტყველის გა-მარჯვებით ინგლისელებზე და პირე-ბენ აჯანყებას, რომ განდევნონ თვი-სის ქვეყნიდამ ევროპიელები. პრაბებ-მა მხოლოდ ეხლა შეიგნეს—რა განძი იმალებს მათს ქვეყანაში და ჰსურსთ, რომ ამიერიდამ თვით განდენ ამ გან-ძის პატრონი. სტენლიმ გაუხილა მათ თვალები. მამოჩენილი სარდალი თი-ფუ თაიბ, რომელსაც ხელ-ქვეითა ჰყავს ურიტცივი ჯარი არაბებისა, გაე-ლაშქრა ქონგოსაკენ ამ ქვეყნის და-საპყრობად. ჩინგის-ქენისებ ეს სარ-დალი ანადგურებს გზაზედ ყველაფერს. რამდენიმე კოლონია აუღია კიდევ, და-უქცევია და გაღუწვავს. ზანგნი ში-შის ზარით მოცულნი გარბიან თურ-მე. თიფუ თაიბს განუცხადებია, რომ იგი ზანზიბარის ხონტორის ბრძანებით მოქმედებს, რომელსაც ეკუთვნისო მთელი ქონგოს ტერიტორია. მაჰმა-დიანი აკლებულის მიდამოებს მიეკედ-ლენ თაიბის მხედრობას. აჯანყება დღითი დღე ძლიერდება და ახლად გაშენებულს კოლონიების ბედი ბეწვზედ ჰკიდიაო.

**გერმანია.** საოცრად ჰკიცხვენ თი-თქმის ინგლისის ყველა გაზეთები გერ-მანიის კოლონიალურს პოლიტიკას. ჰკიცხვენ ამ პოლიტიკას თვით ნემე-ტური გაზეთები, რადგან ზანზიბარ-

შესახებ დაწერილნი არიან იმ ძარ-ღვიანი პროზით, რომელიც ჰუგომ შემდეგ სახელმძღვანელოდ გაიხდა. იმპერიის დამხობით დამხობილმა ოჯახმა მიკტორ ჰიუგოს დედა შეა-წუხა და კიდევ გადიტანა თან. ამ დროებში ჰიუგოს შემძლება ერთობ მცირე იყო; ლუი XVIII-ის ლიბერა-ლობამ გამოიყვანა იგი ამ უიმედო მდგომარეობიდან. შთხონებულად მი-იღო 15,000 ფრანკის პენსია, რომელიც მეფემ გააორკეცა მასუკან, რაკი შეიტყო, რომ პოეტი ცოტა მო-წყობასა საჭიროობს, რათა შეეუღლო-დეს ყმაწვილობის მეგობარს ადელ შუმესთან. ეს პენსია ერთმა გარემო-ებამ გაუჩინა: სომურის შეთქმულო-ბის შემდეგ მიკტორ ჰიუგომ თავი შეაფარებინა ლელონს, თავის მეგო-ბარს, რომელსაც სიკვდილით დასჯა ჰქონდა გადაწყვეტილი. ის წერილი, რომლითაც პოეტი მფარველობას უც-ხადებდა, პოლიციამ გახსნა, მერე გადასცა იგი დანიშნულებისამებრ, რომ განსჯილი საფრანგში ჩავარდნი-ლიყო. მაგრამ მას აღარაფერი უჭირ-და. აქტილშობილი პოეტი დაასმინეს მეფეს, რომელმაც პასუხად სთქვა: „ამ ახალ-გაზდა კაცს ვიცნობ; ამ საქმეში პატიოსნად მოქცეულა და ამიტომ ვაძლევ პირველსავე თავისუ-ფალ პენსიას“.

ვინც უყვარდა; ვაჟი იყო ამ დროს ოცი წლისა, ქალი ადელ შუმე კი ცხრამეტისა, ორივე გაზაფხულის ვარს-კვლავი. პოეტი მისთვის ჰკვდებოდა, მისთვის ბანდებოდა; მას უგალობდა მას დახაროდა. აი, რას ამბობს იგი თავის ახალგაზდა ცოლზედ: „შუენის ღამეს შენი თვალის ჩინი მინათებს; შენი სახე დამნათის მძინა-რეს; ბნელეთში გზას მაგნებინებ და ზეცის სხივები შენთა თვალთაგან მე-ცემიან. მიყვარხარ და ესტირი შენი სახელისთვის! მსტირი, რადგან ცხოვ-რება ბოროტებით სავსეა! ამ კმუნე-რე უდაბნოში თავ-შესაფარი არა გაქვს და ის ხე, რომლისა დმიც მი-მართავ სხვაგნით იხრის თავის შტო-ებს“.

ასე აწუხებდა მიკტორ ჰიუგოს თავის ახალგაზდა სახლობის ბედი, მაგრამ უზრუნველ ყოფაშიაც მალე ჩავარდა. ამ ქორწინების გამო საჭიროა გაეხსენოთ მიკტორ ჰიუგოს მეგობ-რობა ლამენესთან. მათ შორის ვიწ-რო გაწყობილება დაიბადა მიკტო-რის ერთის წერილის გამო სარწმუ-ნობაზე. აი, ლამენმა თავის მხრით რა წერილი გაუგზავნა პოეტს: „თქვენ შეიქმნებით მეუღლე იმ არსებისა, რომელიც ყმაწვილობითვე გყვარებიათ და რომელიც თქვენი ღირსია, ისე როგორც თქვენა ხართ მისი ღირსი; იგი ღვთის სასოებაშია, თუ მისკენ წაიყვანთ და ძლიერ მესი-ამოვნა, რომ თქვენ წერილში ვნახე

მისი წრფელი და აღმძვრელი სიტყვე-ბი. მაგრამ გაიგეთ აგრეთვე, რომ ეს წუთი-სოფლის სიამოვნება და წუთი-სოფელისათვის შესამუსრი. მეორე სი-ხარული საუკუნოა და ეს უნდა იყოს თქვენი სულის სანატრელი საგანი.“

ამ ხანებში მიკტორ ჰიუგოს იმ-დენი ნაწერები ჰქონდა, რომ მათი ცალკე გამოცემა შეიძლებოდა. „მღების“ პირველი ტომი დაიბეჭდა 1822 წ.; ის მოჰყვა „ისლანდის ქარ-ვასლას“ ამ ევლურს რომანს, სადაც აღწერილია მიჯნურობის იდილია, რომელსაც პოეტის საკუთარი მდგო-მარეობა არ უნდა ეუცხოვებოდეს. მერე გამოვიდა „ბუგ შარგატი“, მეორე და მესამე ტომი ბალადებისა „პრომ-ველის“ დამატებით.

„პრომველით“ მიკტორ ჰიუგო საბოლოოდ შორდება კლასიკურს სახეს და შლის ხელოვნობის დამოუ-კიდებლობის დროშას. შემდეგ დას-წერა აღმოსავლეთურები, „ამი რობ-სარ“ რომელიც მხოლოდ სურათს წარმოადგენს და არც დაბეჭდილია, და „სიკვდილად დასჯილის უკა-ნასკნელი დღე“.

„მარიონ ლელორმი“ ეკუთვნის 1829 წლის ივნისს, მაგრამ კენზუ-რამ აღკრძალა მისი წარმოდგენა და პიესა, სხვა სათაურით, „თატრ-შრან-სეში ითამაშეს მხოლოდ აგვისტოს 11 1831 წელს, რადგანაც მის ბედში შარლ X პირადად ჩაერია. „ჰე ჩნანი“ გამოვიდა სცენაზე თებერვლ ის წა-

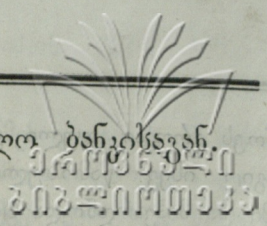
1830 წელს. „მეფე შეექცევა“—ს პირ-ველი წარმოდგენა მოხდა 1832 წ. ნოემბრის 23, მეორე კი 1882 წ. ნოემბრის 22. შემდეგ მოჰყვებიან „ლუკრეცი ბორჯია“, „მარიამ ტიუ-დორი“ „ანჯელო“ „რუი ბლას“ „ბურგრაფი“, და მს მერაღდა“ ოთხ მოქმედებიანი ოპერა.

ამ პიესებთან ერთად დაიწერა პირ-ველი რომანი Notre-Dame de Pa-ris (პარიჟის ღვთის-შობიელი), რომე-ლიც ჩენის საუკუნის უკეთეს ნაწარ-მოებთაგანია; „ბინდის გალობა“ „ში-ნაგანი ხმები“ „ნათელი და ბნელი“ „მირაბოზედ ეტიუდები“ „კლოდ ბიუე“ „რინზედ წერილები“ რომელნიც „ბურგრაფების“ შესავალს წარმოად-გენენ.

ამ უჩვეულებრივო მწერლობით წარმატებისათვის მიკტორ ჰიუგოს მტერმა აკადემიამაც კი გაუღო კარე-ბი დიდი ხნის წინააღმდეგობის შემ-დეგ. ის მიიღეს იენისის 3, 1841 წ. ნებომუსენ ლემერსის ადგილის და-საქვრად; მიმღები იყო სალვანდი; ამ გარემოებით თითქო იკურთხა ის საგ-მირო ძლიერ-მოსილება, რომელიც მან გამოიჩინა მწერლობაში.

(შემდეგი ხვალ)





თან მშვიდობიანად საქმის გათავების იმედი აღარა აქვთ. ამ დღეებში ბერმანისის ესკადრა გაემართება ზანზიბარისაკენ. მთელს ესკადრას ნაბრძანები არა აქვს მოსვლისათნავე ზანზიბართან გამართოს ომი, მაგრამ იგი უნდა ეცადოს—წინააღმდეგობა გაუწიოს ზანზიბარის ხონტქრის მოვინიზმს—სურვილს, რომ ომით შემოიერთოს ყველა წერიმანი სამთავროები აფრიკისა. ბერმანისის ესკადრა შესდგება ორის ხომალდისაგან, სამის საომარის გემისაგან, რომლებზეც 1240 ჯარის კაცია 46 ზარბაზნით. ცხადია—ასეთი მცირე ლაშქარი ვერას განდებდა ზანზიბარის წინააღმდეგ, სადაც ორას ათასამდე მცხოვრებია და მხოლოდ სატახტო ქალაქში ამ რიცხვიდამ ოთხმოცი ათასი კაცი სცხოვრებს. ზანზიბარის ხონტქარს კარგა შეძლებული მხედრობა ჰყავს და მასთან ბრძოლის გამართვა არც იმდენად ადვილიაო. — ინგლისელი მხურვალედ გამოექომაგენ ზანზიბარის ხონტქარს. „ზანზიბარი, თუ მართალს ვიტყვი, — სწერს „Times“-ი, ჩვენი ნათესაურდარია: ინგლისი არა თუ მართა დამცველია ამ ქვეყნისა, მასთან ვაჭრულის კავშირის გამო, არამედ მეგობარიც, როგორც სრულიად ინდოეთის ხალხისა, რომელსაც მჭიდრო კავშირი აქვს ზანზიბარის მცხოვრებლებთან, ერთ-სისხლია ამათი ამიტომაც დიდი-ბრიტანია მოვალეა დაიცვას კეთილ-დღეობა თვის მოძმე აფრიკის ინდოელებისა. ბარდა ამისა პოლიტიკურადც უფლება აქვს ინგლისს ზანზიბარზე. ინგლისის საქმეა, რომ ეხლანდელი ხონტქარი განდევნილ არ იქნა თავის ქვეყნიდან. იგი ყოველის მხრით დავალებულია ინგლისისაგან. ხონტქარი ფორმალურადც ითხოვდა ამ მეფარველობის დამყარებას ინგლისისას თვის სამფლობელოზე, მაგრამ ჩვენ უარს ვუბნებოდით ხოლმე. და ეხლა, როცა ბერმანიამ ხელი წაუწვიდნა ზანზიბარს და ჰსურს თვისი კანდიდატი შესვას ამ ქვეყნის ტახტზე—ინგლისს გაჩემება არ შეუძლიან.“

### ტელეგრაფები

„ჩრდილოეთის სააკტისი“  
მაისის 27-ს.

პეტერბურგი. დიდი თავადი ვლადიმერ ალექსანდრეს-ძე მობრძანდა გუშინ შსკოვის გუბერნიისაჲ ქ. ოსტროვში, მოისმინა სობორნში წირვა, მაილა ადგილობრვად მთავრობის პირნი, დაათვალიერა ადგილობრვად განდგანდა, საავადყოფო და სხვა დაწესებულებანი და საუზმის შემდეგ წაბრძანდა.

კიშინი. გუშინ აქ აკურთხეს ობელისსკი აშენებული პუშკინის სახსოვრად; კურთხევაზედ დევსწრენ სხვა-და-სხვა დეპუტაციები, მათ

შორის იყო დეპუტაცია ოდესის უნივერსიტეტისა; ზანზიბარის შემდეგ წავითხეს ტელეგრაფები და წარმოსთქვეს სიტყვები.

სტამბოლი. შაბათს ცენტრისაგან გადაწვა 300 შენობაჲდჲე, მათში 50 დუქანი და სამი მეხეტე. კრთა კარგი მოკვდა და რამდენიმე დააჭრა.

**ბირჟა**  
**შეტყობურგი მაისის 21.**

100 მანათის კურსი სამის	თვით ლონდონზე — 24 <sup>3</sup> / <sub>8</sub> 24 <sup>17</sup> / <sub>32</sub> 24 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>
100 მანათის კურსი სამის	თვით ჰამბურგზე — 209 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> , 210 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> 210
100 მან. კურსი სამის	თვით პარიზე — 257 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> , 258 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
პოლიემპერილები	— 8 მ. 5 პ. გაუ.
ტამოჟნის კუპონები	— 8 მ. 4 პ. გაუ.
ვეცხლის მანათი	— 1 მ. 29 პ. გაუ.
ბირჟის დისკონტი	— 5 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> და 6 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> %
5% ბილეტები სახემწიფო ბანკისა	100 და 1000 მან. პირველი გამოცემისა — 99 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> მ. გაუ.
მეორე გამოცემისა	— 97 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> მ. გაუ.
მესამე გამოცემისა	— 97 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> მ. გაუ.
მეოთხე გამოც.	— 97 მ. 36 პ. გაუ.
მეხუთე გამოც.	— 97 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> მ. გაუ.
5% აღმას. სესხ.	100 და 1000. — 95 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> მ. გაუ.
მეორე გამოც.	— 94 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> მ. გაუ.
მესამე გამოც.	— 95 მ. 12 პ. გაუ.
5% მომგები ბილეტები I შინაგანის სესხისა	— 226 მ. გაუ.
5% მომგები ბილეტები II შინაგანის სესხისა	— 202 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> მ. გაუ.
ოქროს რენტა	— 169 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> მ. გაუ.
თბილისის საადგილ-მამულო ბანკის გირავნობ.	ფურცლები — . . . . .
ქუთაისის საადგილ-მამულო ბანკის გირ.	ფურც. . . . .

### ცნობანი

რკინის გზა

თბილისიდან ბათუმისკენ მიდის 8 საათზე და 35 წამ. დილით.

თბილისიდან მარტო საშურამდინ 3 საათ. და 15 წამ. შუადღის უკან.

თბილისიდან ბაქოსკენ 10 საათზე და 45 წამზე ღამით. (ყოველ-დღე)

8 საათზედ 24 წამ. დილით.

ბაქოდამ მოძავალი შემოდის თბილისში

დილის 8 საათ.

### ბანცხადებანი

**ყუა მკვერ**  
ს. სიუ და ქლ.  
(II. 2592). (46—15)

თბილისის თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკისაგან.  
თბილისის სათავად-აზნაურო ბანკის გამგეობა აცხადებს, რომ უძრავნი ქონებანი ქვემო ჩამოთვლილ პირთა ბანკის წესდების 14 § ძალით გაისყიდებიან საჯაროდ, რადგან ამავე ბანკის წესდების თანხმად ამათ არ შამოუტანიათ როგორც სავადო გადასახადი, აგრეთვე თავნი ვალი.

### მოკლე ვალიანი სესხები.

მაღალბოვისა. ნინა სარდიონის ასული. გენახი, ზომით 6 დესეტინა. თბილისის გუბერნიის, სიღნაღის მაზრა, სოფ. ბაკურ-ცისეში.

ნათიევისა. სოფიო გრიგოლის ასული. ბალი და კენახი, ზომით 2 დესეტინა და 100 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, დუშეთის მაზრა, სოფ. დამპალაში.

ზანდუკელი. ოტია გიორგის-ძე გენახი, ზომით 7 დესეტინა. თბილისის გუბერნიის, დუშეთის მაზრა, სოფ. არაგვის-პირთან.

მანხაძე. მართა მისეილის ასული. საკუნასე ადგილები ზომით 3 დესეტინა. თბილისის გუბერნიის, სიღნაღის მაზრა, სოფ. გარდახანში.

ანდრონიკაშვილი. ალექსანდრე გიორგის-ძე სახნავი, სახსელ-გარე, სამოკარი და საკუნასე ადგილი, ზომით 4 დესეტინა 960 კვ. საყ. თბილისის გუბ. სიღნაღის მაზრა, ზიარის აგარაკში.

მანხაძე. გრიგოლ ნიკოლოზის-ძე გენახი ზომით 1 დესეტინა 1200 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, სიღნაღის მაზრა, სოფ. ბაკურ-ცისეში.

მანხაძე. იოსებ რევაზის-ძე. გენახი, ზომით 2080 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, სიღნაღის მაზრა, სოფ. კოლაკში.

ჯანდიერი. ივანე შატის-ძე. ექვსი კენახი, ზომით 5 დეს. 2299 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, თელავის მაზრა, სოფ. გენახისაში.

მანხაძე. შაქარია ივანეს-ძე. ადგილი, ზომით 7 დეს. 920 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, თელავის მაზრა, კურდღელაურის აგარაკში.

ბურგენიძისა. ქეთევან სოლომონის ასული. გენახი, ზომით ორი დეს. 600 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, თელავის მაზრა, სოფ. შილდაში.

მარლამოვი. ალექსანდრე იაკობის-ძე. გენახი და ადგილი ზომით 7 დეს. 600 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, იგივე მაზრა, სავანაშვილა, სოფ. თხინვალიში.

ბივაზოვი. არტემ ოდოვის-ძე. საკუნასე ადგილი და სამოკარი, ზომით 40 დეს. 1900 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის იგივე მაზრა სოფ. ვალერიაანოვკასთან.

თამამშვი. სტეფანე სოლომონის-ძე. გენახი ბალი, ერთ-სმრთულანის ქვის სადგურით, რიგის წყლით, სივით 126 საყ. და სივით 120 საყ. თბილისის გუბერნიის და მაზრა, სოფ. სოლანდუღში.

წინამძღვრიშვილი. შაალ შაკუას-ძე. გენახი ზომით 3 დეს. თბილისის გუბერნიის, სიღნაღის მაზრა. სოფ. ახალშენის აგარაკში.

შავჭავჭავიძისა. დარია ალექსანდრეს ასული. კენახები, ბალები და სასლი, მიწის ზომა 3 დეს., 920 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, თელავის მაზრა, სოფ. ურიათუბანში.

რატეშვილი. მისეილ გიორგის-ძე. გენახი, ზომით 2 დეს. 100 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, დუშეთის მაზრა, სოფ. ქსოვრისში.

საგინაშვილი. მისეილ შატის-ძე. სახნავი ადგილები და ტყე ზომით 267 დეს. თბილისის გუბერნიის, თელავის მაზრა, სოფ. ზემო-სოლანდუღში.

შალიკოვისა. დარია გულბათის ასული. საკუნასე, სახსელგარე, სამოკარი და ტყე, ზომით 6 დეს. 720 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის, სიღნაღის მაზრა, გურჯაანის აგარაკში.

ამილახვარისა. ანსა ალექსანდრეს ასული. სახნავი მიწები და კენახი ზომით 23 დეს. თბილისის გუბერნიის, გორ.ს მაზრა, სოფ. ფლაკში.

რატეშვილი. დიმიტრი იოსების-ძე. კენახი, ზომით 3 დეს. 2370 საყ. თბილისის გუბერნიის, დუშეთის მაზრა, სოფ. ქსოვრისში.

მანხაძე. ივანე ბადურის-ძე. ორი კენახი, ზომით 2 დეს. 2021 კვ. საყ. თბილისის გუბერნიის სიღნაღის, მაზრა, სოფ. ბაკურ-ცისეში.

(1—1)